Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
Noerhte-Tröndelagen fylhkenålma

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Vår dato: 07.06.2017
Vår ref.: 2017/3437
Arkivkode:
Deres dato:
Deres ref.:

Høringssvar fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag – høring på ny generell del av læreplanverket

Overordnet del – verdier og prinsipper

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har lest forslaget til Overordnet del - verdier og prinsipper med stor interesse. Dokumentet er fremtidsrettet og godt, men vi ønsker å komme med noen innspill. Disse knyttes til de ulike delkapitlene i dokumentet, og innledningsvis i noen generelle betraktninger.

Generelle betraktninger

Dokumentet har et godt og lettlest språk, og vi liker at omfanget er redusert fra dagens generelle del av læreplanverket. I forordet kommer det fram at verdiene forplikter, og vi liker spesielt godt at lærerutdanningen her er nevnt eksplisitt. Nyutdannede lærere må ha god kjennskap til læreplanverket i sin helhet slik at de er godt rustet til å bli gode profesjonsutøvere.

Sitater fra formålsparagrafen er med på å sikre en god kobling til den nye overordnede delen. Denne gangen ser vi at formålsparagrafen faktisk utdypes. Det vil sannsynligvis gi formålsparagrafen større styringskraft i opplæringa. Det er allikevel slik at noen av verdiene er mer krevende å operasjonalisere i praksis. Vi vil spesielt nevne *danning* og *medvirkning*. Her kunne vi være tjent med at det ble vist til noen eksempler, slik at man ble satt på et spor, om ikke annet så for refleksjon omkring gode praksiser. Vi ser fra vår veiledning mot sektor at disse verdiene er krevende å operasjonalisere i metoder og innretning på undervisning. De blir i stor grad fine, men uforpliktende ord som ikke gjennomsyrer opplæringen, men som lever for seg selv. Refleksjonsspørsmål til hjelp i implementeringsarbeidet kan også være en god støtte for skolene.

Opplæringens verdigrunnlag

1.2 Kultur, identitet og mangfold

Utviklingen av et felles språk er avgjørende for et godtfungerende og inkluderende samfunn. Samtidig trekkes språklig mangfold fram som egenverdi. Det er flott, men her savner vi en presisering av morsmålets betydning for enkeltmenneskets identitetsutvikling og læring. Vi ser det som viktig at det presiseres at alle elever i

Postadresse:
Postboks 2600
7734 Steinkjer
fmntpost@fylkesmannen.no

Besøksadresse:
Statens hus Strandveien 38
www.fylkesmannen.no/nt

Telefon:
74168000
Org.nr.:
974 772 108

Saksbehandler:
Ragnhild Sperstad Lyng
74 16 80 49
fmntrly@fylkesmannen.no

Norge skal lære om samefolkets historie, kultur og rettigheter. Det er også naturlig at de fem nasjonale minoritetene løftes fram i denne sammenhengen, men vi mener at nyere innvandring til Norge kommer for dårlig fram i høringsutkastet.

1.3 Kritisk tenkning og etisk bevissthet

Dette delkapitlet er meget godt skrevet. Det er konkret, og det gir klar retning for praksis i klasserommet.

1.4 Skaperglede, engasjement og utforskertrang

I dokumentets forord står det at «Barnehagen og grunnopplæringen er deler av et felles opplæringsløp og bygger på et likt verdigrunnlag». I dette delkapitlet pekes det tilbake til de første leveårenes spontane lek. Barn leker for å være og for å lære. Leken har en egenverdi – og er både identitetsbyggende, sosialt inkluderende og kreativ og utforskende. Den har en verdi her og nå, og en god barndom varer hele livet ut. En god sammenheng mellom barnehage og skole er viktig for barn og unges utvikling, og leken er en av disse sammenhengene. Lek som begrep bør inn i dette delkapitlet.

1.5 Respekt for naturen og miljøbevissthet

For å vise respekt for naturen og utvikle miljøbevissthet, må barn og unge ikke bare lære om natur og miljø, men lære, og være i natur og miljø. Dette bør kanskje presiseres i dette delkapitlet.

1.6. Demokrati og medvirkning

Fylkesmannens erfaring fra veiledning i sektor, er at demokrati og medvirkning lett knyttes til demokratiet som styreform og skoledemokratiet med sine råd og organer. Sagt på en annen måte; man lærer i stor grad om demokrati framfor at man erfarer demokrati og medvirkning i skolehverdagen. Deltakelse er sentralt innenfor dette verdiområdet, og det krever at elever får tilganger til spilleregler for å kunne delta – både her og nå, men også som framtidige samfunnsborgere. Her er blant annet språk, både lesing, skriving og muntlige ferdigheter, helt sentralt. Det bør vurderes om dette skal presiseres bedre i dette delkapitlet.

Prinsipper for læring og utvikling

2.1 Danning og helhetlig kompetanse

Slik vi leser dette delkapitlet handler dette om danning, *og* allmenndanning. Siste avsnitt handler, slik vi ser det, om at elevene skal forberedes på et samfunn i endring og at vi har behov for en åpen tilnærming i opplæringa; ikke starte spesialisering tidlig. Hvis det er dette man ønsker å få frem, bør det vurderes å bruke *et annet begrep* enn «helhetlig kompetanse». Helhetlig kompetanse kan forstås som at faglig læring og sosial læring skal gå hand i hand, eller at vi må jobbe tverrfaglig.

Danning er et av de mer krevende begrepene i formålsparagrafen, og Fylkesmannen er også usikker på om det i høringsdokumentet kommer klart nok fram hva danning er i praksis. Enten bør begrepet defineres, eller man bør konkretisere nærmere. Avsnittet sier lite slik det står i dag.

2.2 Sosial læring og utvikling
Delkapitlet omtaler godt hvordan faglig læring ikke kan isoleres fra sosial læring, og hvordan nye digitale miljøer også er en form for å delta i et sosialt fellesskap.

Vi synes elevens rolle og ansvar i dette fellesskapet burde balanseres mer opp mot lærerens, jf. «Eleven har selv et ansvar for å bidra til et godt fellesskap og miljø». Læreren må være rollemodell, og har et ansvar for opplæringen innenfor det sosiale. Læreren må også støtte, og om nødvendig gripe inn, når elever ikke mestrer disse sosiale spillereglene. Dette synes vi ikke kommer godt nok fram.

2.4 Grunnleggende ferdigheter
I rapporten «Kunnskapsløftet – tung bør å bære» kom det fram at sektor ikke hadde forstått hvordan de grunnleggende ferdigheter er en del av læring og utvikling av kompetanse i fagene. Lærere i alle fag har et felles ansvar for de grunnleggende ferdighetene, og de kommer ulikt til uttrykk i de ulike fagene. Vi ser, både i tilsyn og i veiledning i sektor, at «lesing» blir «norsk», og «regning» er «matematikk». Denne misforståelsen hindrer kvalitetsutvikling og forbedring i elevers læringsutbytte. Å omtale de grunnleggende ferdighetene er således en viktig balansekunst. Det meste i dette delkapitlet er klart skrevet, men de to siste setningene kan bidra til at feilforståelsen vi har beskrevet ovenfor, opprettholdes. «Fagene norsk og samisk har hovedansvaret for opplæringen i lesing, skriving og muntlige ferdigheter, mens matematikkfaget har hovedansvaret for regneopplæringen». Vi er enige i at vi har noen «vertsfag», men *alle lærere må ansvarliggjøres* som lærere i de grunnleggende ferdighetene.

2.5 Å lære å lære
I første avsnitt i dette delkapitlet omtales blant annet elevenes refleksjon over egen læring. Dette gjenkjenner vi som det fjerde prinsippet i Vurdering for læring. De fire prinsippene er tett koblet sammen, og alle er sentrale for elevers læring. Vi ser derfor at alle fire gjerne kunne nevnes her.

Motivasjon og mestringsforventning er sentralt i all læring. Utdanningsspeilet 2016 har et eget kapittel om å lære å lære. Det er helt naturlig at man i læring også møter motstand. Det kreves en bevissthet om at man også må tåle utfordringer og holde ut; at læring også er arbeid. Dette er en del av bildet i det å lære å lære, og burde derfor kommet klarere fram i delkapitlet.

2.6 Tverrfaglige tema

2.6.1 Folkehelse og livsmestring
I delkapitlet brukes begrepet «helse» og «elevenes helse», og dette dekker nok både fysisk og psykisk helse, men kanskje burde akkurat det presiseres? Livsmestring er et nytt begrep i læreplanverket. Vi liker at begrepet er tatt inn som et tverrfaglig tema, men mener det har fått en for individualistisk klang. Å mestre livet, handler vel også om å bidra inn i fellesskapet?

Livsmestring er sentralt i et menneskes liv. For utsatte barn og unge trengs et ekstra blikk, og mer støtte for at de skal rustes til å mestre livet her og nå, og som voksne. Dette er sentralt for å forebygge utenforskap – og vi mener derfor dette bør komme tydeligere fram i teksten.

Prinsipper for skolens praksis

3.1 Tilrettelegging for den enkelte elev

Dette delkapitlet handler i stor grad om tilpasset opplæring, uten at dette begrepet brukes konsekvent. Vi mener det er viktig å ta i bruk begreper som brukes i lov og forskrift, slik at sektor lettere kan se disse koblingene. Det er ofte slik oversetting som blir krevende for sektor.

Delkapitlet peker indirekte på at det skal være en god sammenheng mellom barnehage og skole, men det bare antydes jf. «Elevene har en historie med seg…» og «Det krever kunnskap om (…) hva de kan fra før». Overganger er sårbare perioder for barn og unge, og å lage gode sammenhenger både mellom barnehage og skole, barnehage og SFO og øvrige overganger er sentralt for å kunne tilrettelegge for den enkelte elev og for fellesskapet. Dette kommer ikke godt nok fram. Her bør det også vurderes om man skal si noe om helheten i skoledagen for øvrig f.eks. måltider, lekser, fysisk aktivitet og samarbeid med ulike fritidsarenaer. Ellers skrives det meget godt om sunne og gode vurderingspraksiser, og hvor avgjørende prøving og feiling er for læring.

3.3 Profesjonsfellesskap og skoleutvikling

Vi vet at profesjonelle lærerfellesskap er av avgjørende betydning for elevers læring, og at elevers læring og utvikling ikke bør overlates til tilfeldigheter som enkeltlæreres kompetanse og innsats. Vi setter derfor stor pris på dette delkapitlet. Avsnitt fire som omtaler pedagogikkens dilemma med higen etter praksisforbedring, men så få sikre svar, synes vi er veldig godt. Spørsmålet vårt er allikevel; forplikter det enkeltlærerens praksis godt nok? Dokumentet i sin helhet omtaler både hva «skolen skal» og hva «eleven skal». Læreren er gjennomgående mindre synlig.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag ønsker lykke til med det videre arbeidet med ny overordnet del av læreplanverket!

Med hilsen

Randi Segtnan (e.f.)
utdanningsdirektør

Ragnhild Sperstad Lyng
seniorrådgiver
Oppvekst- og utdanningsavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen underskrift